

Pacemakerimplantatie en nazorg

Onlangs heeft u samen met uw cardioloog de keuze gemaakt voor het plaatsen van een pacemaker, ook wel een pacemakerimplantatie genoemd.

De pacemakerimplantatie vindt plaats in Gelre ziekenhuizen Zutphen op de afdeling Hartkatheterisatie. U ontvangt deze folder om u zo goed mogelijk voor te bereiden op de pacemakerimplantatie. Deze folder geeft u informatie over uw opname en het verblijf op de verpleegafdeling Cardiologie.

Vorbereiding

- Via de Hartkatheterisatiekamer krijgt u schriftelijk bericht over de datum en het tijdstip van de opname. U wordt op de dag van de ingreep opgenomen en u verblijft een nacht in het ziekenhuis.
- Gebruikt u antistollingsmedicijnen zoals Sintrom (acenocoumarol), Marcomar (Fenprocoumon), Pradaxa (Dabigatran), Xarelto (Rivaroxaban) of Eliquis (Apixaban)? Dan krijgt u schriftelijk bericht (bij de oproep voor het onderzoek) wanneer u moet stoppen met deze medicijnen.
- Voordat u naar de afdeling gaat laat u eerst bij het laboratorium bloed prikken om de maat voor de stolbaarheid van uw bloed te laten bepalen (INR). Dit is alleen noodzakelijk als u sintrom / acenocoumarol of marcoumar / fenprocoumon gebruikt. U krijgt hiervoor van de polikliniekassistente een formulier mee, nadat u bij de cardioloog bent geweest.
- Neem contact op met de trombosedienst als de datum bekend is wanneer u wordt opgenomen voor de pacemakerimplantatie. U kunt dan aan de trombosedienst doorgeven wanneer u moet stoppen met de antistollingsmedicijnen. Na de implantatie kunt u de antistollingsmedicijnen weer innemen volgens het voorschrift van uw cardioloog. Graag de lijst van de trombosedienst bij opname meenemen naar het ziekenhuis.
- Op de ochtend van opname mag u een licht ontbijt gebruiken, dat wil zeggen een beschuit of een boterham met een kopje thee. Daarna mag u niet meer eten.
- Als de implantatie na 12.00 uur 's middags plaatsvindt dan mag u na 11.30 uur niets meer eten of drinken.
- Bent u diabeet, dan mag u gewoon eten en de daarbij behorende medicatie innemen en / of insuline gebruiken.
- Bent u allergisch voor medicijnen zoals antibiotica, jodium of contrastmiddel? Meld dit dan van te voren aan uw behandelend arts.
- U mag 14 dagen na de pacemakerimplantatie niet autorijden. Zorg er daarom voor dat iemand u kan ophalen na de behandeling in het ziekenhuis.

Medicatie

Neem de medicijnen die u thuis gebruikt en uw medicatielijst mee naar het ziekenhuis. Uw medicatielijst is verkrijgbaar bij uw apotheek. Tijdens uw verblijf in het ziekenhuis heeft u zelf het beheer over uw medicijnen. De medicatielijst is een overzicht voor ons van wat u allemaal gebruikt. Op de ochtend van de ingreep kunt u uw medicijnen gewoon innemen, met uitzondering van plastabletten, laxeermiddelen en antistollingsmedicijnen.

Verblijf in het ziekenhuis

U verblijft één nacht in het ziekenhuis. Hiervoor kunt u de benodigde spullen meenemen. U kunt zich melden bij de secretaresse op de verpleegafdeling Cardiologie route 141. Een verpleegkundige haalt u vervolgens op en brengt u naar uw kamer.

Vorbereidingen op de verpleegafdeling

Op de verpleegafdeling beginnen de voorbereidingen voor de pacemakerimplantatie. U wordt opgenomen en er wordt een opnamegesprek met u gevoerd. De verpleegkundige zal een aantal metingen bij u doen zoals bloeddruk, pols en de lichaamstemperatuur. Eventueel wordt er nog een hartfilmpje (ECG) gemaakt. Er wordt een infuusnaald ingebracht voor het infuussysteem. Vóór de ingreep en 6 uur na de pacemakerimplantatie krijgt u antibiotica op voorschrift van de arts. Hierdoor verkleint de kans op infecties. Als u naar de afdeling Hartkatheterisatie gaat voor de pacemakerimplantatie krijgt u een operatiejasje aan. U mag uw sokken, onderbroek en pyjamabroek aanhouden. Zo nodig wordt de plek waar de pacemaker komt geschoren. U wordt verzocht sieraden af te doen en / of thuis te laten. U kunt uw eventuele bril, gehoorapparaat of gebitsprothese blijven dragen. Het is verstandig voor de ingreep nog naar het toilet te gaan.

Tijdsduur pacemakerimplantatie

Het is moeilijk aan te geven hoe lang de ingreep gaat duren. Dit is afhankelijk van welke pacemaker geïmplanteed wordt. Meestal duurt de implantatie tussen de 1 en 2 uur.

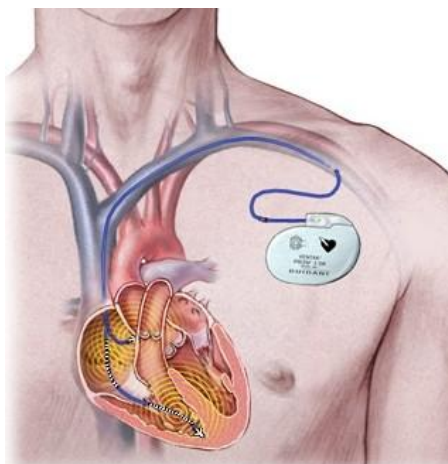
De pacemakerimplantatie

Vlak voor de ingreep krijgt u rustgevende medicatie. Hierna wordt u van de verpleegafdeling naar de Hartkatheterisatiekamer gebracht. U wordt gevraagd om op uw rug op een röntgentafel te gaan liggen. U wordt aangesloten aan de monitor, zodat we uw hartritme kunnen bewaken tijdens de procedure. De hartfunctielaborant desinfecteert de plaats waar de pacemaker zal worden geplaatst. Daarna wordt de plek afgedekt met een steriel doek. De plaats waar de pacemaker wordt ingebracht, wordt plaatselijk (lokaal) verdoofd.

Via een ader onder het sleutelbeen worden de elektrodedraden van de pacemaker naar het hart opgevoerd. Dit gebeurt met behulp van röntgendoorlichting, zodat de cardioloog precies ziet wat hij of zij doet. Om de pacemaker te kunnen implanteren, wordt onder de huid (onder het sleutelbeen) een ruimte gemaakt waar de pacemaker precies in past.

Hiervoor maakt de cardioloog een snee van circa 5 centimeter in de huid onder het sleutelbeen. De pacemaker wordt onder de huid boven de rechter of linker borstspier geïmplanteerd. De elektroden worden aangesloten op de pacemaker en de werking ervan wordt getest. Vervolgens wordt de wond gesloten met oplosbare hechtingen.

Voor meer informatie over pacemakers kunt u de brochure 'Pacemaker' van de Nederlandse Hartstichting lezen:

<https://www.hartstichting.nl/downloads/brochure-pacemaker>

Voorbeeld plaats pacemaker

Na de pacemakerimplantatie

- Na terugkomst op de verpleegafdeling mag u naar familie of begeleiding bellen om te laten weten dat de implantatie achter de rug is.
- De verpleegkundige controleert de wond en legt eventueel een zandzakje op de wond gedurende 1 à 2 uur. Verder wordt uw bloeddruk, pols en temperatuur gemeten.
- U krijgt een mitella om voor de eerste 24 tot 48 uur. Dit is om u eraan te herinneren uw arm te ontzien. De verpleegkundige geeft u dan verdere uitleg.
- Na de ingreep heeft u 1 à 2 uren bedrust.
- Gedurende uw verblijf op de verpleegafdeling wordt uw hartritme geobserveerd door middel van telemetrie. Dit is een kastje waarmee de afdeling Hartbewaking op afstand uw hartritme kan observeren.
- Tijdens uw verdere verblijf mag u gewoon eten en drinken.
- De volgende dag wordt er een röntgenfoto van de borst gemaakt en wordt de pacemaker gecontroleerd door de pacemakertechnicus.
- Er wordt een controle hartfilmpje gemaakt (ECG), uw bloeddruk, polsslag en temperatuur worden gemeten en de wond wordt gecontroleerd.
- U krijgt een afspraak mee voor controle bij de pacemakertechnicus en cardioloog na de pacemakerimplantatie.
- Als alle onderzoeken goed zijn mag u in overleg met de cardioloog naar huis.

Risico's en complicaties

Een medische handeling kent altijd enig risico. Uiteraard wordt geprobeerd om complicaties te voorkomen, maar er bestaat nooit honderd procent garantie dat ze niet optreden. Complicaties die bij een pacemaker implantatie kunnen optreden:

- Er is een kleine kans dat bij het aanprikken van de ader onder het sleutelbeen de longtop wordt geraakt en dat er een klaplong ontstaat.
- Er kunnen bloedingen ontstaan tijdens de procedure.
- De wond kan gaan ontsteken. Dit kan meteen of kort na de ingreep gebeuren, maar ook geruime tijd erna. Vaak helpt een antibioticum, maar als de infectie de pacemaker raakt, moet deze op een andere plaats in het lichaam opnieuw worden geïmplanteerd. Ook in de folder van de Nederlandse Hartstichting wordt aandacht besteed aan de mogelijke risico's en complicaties.

Weer thuis

- De wond is afgedekt met een doorzichtig folie. Het is belangrijk dat de folie niet nat wordt. Dat wil zeggen: niet douchen of een bad nemen en voorzichtig wassen.
- De folie moet gedurende 3 tot 5 dagen blijven zitten. Daarna mag u de folie er voorzichtig af halen. Als de wond droog is mag u weer douchen.
- Tussen de 12 en 14 dagen na de pacemakerimplantatie moet u de wond laten controleren door uw huisarts. U moet hiervoor zelf een afspraak maken bij uw huisarts.
- De hechtingen lossen vanzelf op en hoeven dus niet te worden verwijderd.

Leefregels voor de eerste 6 weken na de implantatie

Het hart moet de tijd hebben om de elektrode in de hartwand te laten vastgroeien. Daarom adviseren wij u de volgende leefregels:

- Beperk de armbeweging aan de implantatiezijde gedurende de eerste 6 weken. Til de arm niet boven schouderhoogte. U moet wel voorzichtig wat draaibewegingen maken om de schouder soepel te houden.
- Wees voorzichtig met tillen, trekken, strekken en activiteiten die krachtsinspanning vragen, omdat de inwendige wond tijd nodig heeft om te genezen.
- Vermijd knellende kleding: deze kan de wond irriteren.
- Zwemmen is in de eerste 6 weken niet toegestaan.
- Gedurende 2 weken mag u niet fietsen en autorijden.

Richtlijnen met betrekking tot de wond

- De wond waar de pacemaker is ingebracht kan nog een aantal dagen gevoelig blijven.
- Rondom de wond kan een bloeditstorting ontstaan, die langer dan een week zichtbaar kan zijn. De bloeditstorting trekt vanzelf weer weg.
- Bij koorts, veel pijn en een rode ontstoken wond moet u direct een arts raadplegen.

Richtlijnen met betrekking tot de pijn

- U mag per dag maximaal 4 x 2 tabletten à 500 milligram Paracetamol gebruiken.

Controle

Bij uw ontslag heeft u een afspraak bij de pacemakertechnicus meegekregen voor het doormeten van de pacemaker. U heeft daarna een afspraak bij de cardioloog. De termijn voor deze controle is ongeveer 6-8 weken. U ontvangt dan ook een 'pacemaker paspoort' met alle relevante gegevens van de pacemaker die bij u is ingebracht.

Goed om te weten

- Sterke elektromagnetische velden kunnen stoorsignalen geven, waardoor de werking van de pacemaker tijdelijk verstoord kan raken. Zodra u zich van de bron verwijderd gaat de pacemaker weer normaal functioneren. Sterke elektrische velden komen meestal voor in industriële omgevingen.
- Huishoudelijke apparaten hebben bij normaal gebruik geen invloed op de pacemaker.
- Neem bij elektrische gereedschappen een afstand van 15 tot 30 cm in acht, afhankelijk van het apparaat.

Werkhervatting

In de meeste gevallen kunt u na ongeveer een week uw werk weer hervatten. Dit is afhankelijk van het soort werk dat u verricht. Als u fysiek zwaar werk heeft moet u rekening houden met de bovengenoemde leefregels en kan het zijn dat het beter is dat u nog wat langer wacht. Wij adviseren u om dit met uw cardioloog te bespreken.

Wanneer contact opnemen?

Neem contact op met de poli Cardiologie of met de Eerste Hart Hulp als:

- Er ernstig bloedverlies uit de pacemakerwond optreedt;
- U vlak na de ingreep verhoging krijgt, waardoor uw temperatuur hoger wordt dan 38.5°C of u koude rillingen krijgt;
- De wond erg lekt of de wondranden wijken;
- De wond erg pijnlijk blijft;
- U schokjes in de buik of ter plaatse van de pacemakerwond voelt;
- U langdurige last heeft van de hik;
- De huid rondom de wond dik, rood of vochtig wordt.

De polikliniek Cardiologie is van maandag tot en met vrijdag van 8.30 tot 16.30 uur telefonisch bereikbaar op (0575) 592 808. De Eerste Hart Hulp is 's avonds, 's nachts en in het weekend bereikbaar op (0575) 592 724

Pijn op de borst of flauwvallen?

Als uw klacht 'pijn op de borst' of 'flauwvallen' betreft, bel dan de huisarts of de ambulancedienst (112) om u te laten vervoeren naar het ziekenhuis.

Veel gestelde vragen

Voel ik de pacemaker als hij werkt?

Nee. De pacemaker werkt met een lage energiestroom, alleen het weefsel van het hart is hier gevoelig voor. Als u toch iets eigenaardigs ervaart, zoals een aanhoudende hik, raadpleeg dan uw cardioloog of de pacemakertechnicus.

Blijft de pacemaker – ook als de batterij bijna leeg is – stimuleren?

Ja. Uw cardioloog en/of de pacemakertechnicus kan altijd precies bepalen hoeveel energie de batterij nog heeft. U heeft hiervoor regelmatig controles.

Hoe vaak moet ik voor pacemakercontrole (follow-up) komen?

De pacemakertechnicus bepaalt in samenspraak met de cardioloog de frequentie van de follow-up. Als alles goed functioneert zijn er minder controles nodig. U komt dan bijvoorbeeld elke 6 maanden.

Wanneer moet ik melden dat ik een pacemaker heb?

Bij elke opname in een ziekenhuis of bezoek aan een arts is het nuttig te vermelden dat u drager bent van een pacemaker. Dit geldt in het bijzonder als u voorgesteld wordt een MRI-scan te ondergaan.

Ook is het nuttig de fysiotherapeut, tandarts en schoonheidsspecialiste te melden dat u een pacemaker draagt. Hierdoor kan men vermijden dat apparaten met elektromagnetische velden (deze dient u dus te vermijden) in de buurt van de pacemaker komen.

Mag ik een mobiele telefoon gebruiken?

Ja. Als u onderstaande voorzorgsmaatregelen neemt, mag en kunt u veilig uw mobiele telefoon gebruiken:

- Zorg ervoor dat de mobiele telefoon nooit rechtstreeks tegen de pacemaker wordt gehouden (bijvoorbeeld niet dragen in het bovenste zakje van uw overhemd of in de binnenzak van uw colbert).
- Als u belt, gebruik uw mobiele telefoon dan aan uw linker oor als de pacemaker rechts is geïmplantéerd en andersom.

Kan ik door een detectiepoortje of door een antidiefstalsysteem lopen?

Ja. Pacemakers zijn tegen externe invloeden beschermd. Maar informeer u de veiligheidsmedewerkers in elk geval altijd dat u een pacemaker draagt. De veiligheidsdetector kan worden geactiveerd door het metalen omhulsel van de pacemaker. Volg vervolgens de instructies van de veiligheidsmedewerker.

Mag ik me lichamelijk inspannen?

Ja, maar houd rekening met het volgende:

- Gedurende 6 weken na de implantatie is het raadzaam de arm aan de kant van de implantatie niet boven schouderhoogte te heffen. Dit om het goed vasthechten van de pacemakerdraden in uw hart niet te verstoren. Als de pacemakerdraden eenmaal goed vastzitten, zijn er geen beperkingen wat betreft bewegen van armen of schouders.
- Het is aan te bevelen de schouders wel voorzichtig te blijven bewegen, omdat deze anders vast kan gaan zitten.
- Wij adviseren u om de eerste zes weken geen fysieke sporten te beoefenen.
- Contactsporten (bijvoorbeeld judo, boksen, rugby) kunnen beter niet meer worden beoefend.

Heb ik door mijn pacemaker seksuele beperkingen?

Nee, als u met uw pacemaker twee verdiepingen de trap kunt oplopen, kunt fietsen, tuinieren of in een flinke wandelpas een blokje om kunt gaan, dan is seks geen probleem.

Meer informatie leest u in de brochure 'Pacemaker', die u kunt vinden op de website van de Nederlandse Hartstichting: <https://www.hartstichting.nl/downloads/brochure-pacemaker>

